

Lääkärin lausunnosta

Voimassa olevasta ampuma-aselaista

“45§

Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle

Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita ja aseiden osia. Huoltajien suostumuksella lupa voidaan kuitenkin antaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua tai -harrastusta varten alle 18-vuotiaallekin mutta 15 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka muuten täyttää hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset.”

Esityksessä olevasta ampuma-aselaista

”45 §

Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle. Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita ja aseiden osia. Lupa voidaan antaa vain, jos luvanhaltija on antanut suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen lääketieteellinen arvio, jonka avulla lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuuttaan ampuma-aseen hallussapitoon. Asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmiespalveluksesta tai siviilipalveluksesta taikka palveluksen siirrosta tai keskeytyksestä syineen. Hankkimislupa pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin taikka niiden osaan voidaan kuitenkin antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Hankkimislupa ampumaurheilua tai -harrastusta varten voidaan 6 §:n 2 momentin 4-7 -kohdissa tarkoitettuihin ampuma-aseisiin antaa luonnolliselle henkilölle vain, jos tämä on yhdistyslain (503/1989) 4 §:ssä tarkoitetun luvan saaneen yhdistyksen jäsen ja esittää yhdistyksen ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on oltava jatkunut aktiivisesti vähintään kahden vuoden ajan.”

Lupa voidaan myöntää vain, jos luvanhaltija on antanut suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen lääketieteellinen arvio, jonka avulla lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuuttaan ampuma-aseen hallussapitoon. Lääkäriin lausunnon vaatiminen kaikkia lupahakijoita koskevana vaatimuksena on ehdottomasti kohtuuton luvanhaltijalle lupahakijana eikä sillä olisi aseturvallisuuden kannalta katsottuna mitään lisäarvoa. Tämänlaisella käytännöllä voitaisiin perustella ainoastaan poliisin jo kaavailtuja lisävakanssitarpeita. Samoin käytäntö rasittaisi vuosittain kymmenillä tuhansilla ylimääräisillä lääkärikäynneillä terveydenhuoltoa.

Mikäli lupavastaavalle syntyy *objektiivisesti arvostellen* ampuma-aseluvan kannalta katsottuna negatiivinen vaikutelma lupahakijan henkisen tilan tasosta, lupahakija ei vaikuta ikäiseltään mieheltä tai naiselta. Tällöin lupavastaava voi hylätä lupahakemuksen tai esittää oikeuteen vaatimuksen saada lupahakijan terveydentilasta lääkäriin suorittama tähän tarkoitukseen tarkoin rajattu arvio.

Lääkärintodistus voitaisiin vaatia vain ensimmäisen aseiden hankkimisen yhteydessä. On

parempi, että sitä kysyttäisiin nimenomaan silloin eikä esim. jokaisen käsiaseen hankkimisen yhteydessä. Käsiase ei ole mitenkään vaarallisempi kuin pitkä ase ja toisaalta metsästyshaulikolla voi häiriintynyt ihminen saada paljon pahaa aikaiseksi. Jos todistuksia pyydetään, niitä pitää pyytää kaikilta ensimmäisen aseensa hankkijoilta asetyypistä riippumatta, ei muulloin.

Lääkärintodistus aseluvan hakijalle noudattelee samantyyppisiä kysymyksiä kuin mitä esim. ajokorttitodistuksessa on. Keskeistä on ymmärtää, että lääkäri ei voi ottaa kantaa siihen, onko jokin henkilö "mahdollisesti itselleen tai toiselle ihmiselle vaarallinen". Kaikki ihmiset voivat olla joissakin olosuhteissa itselleen tai toiselle vaarallisia. Se, mihin lääkäri voi ottaa kantaa, on kysymys siitä, sairastaako tutkittava esitietojen (sairauskertomus ja tutkittavan oma ilmoitus) mukaan joitakin sairauksia tai syntykö vastaanottotilanteessa vaikutelma jonkin sairauden sairastamisesta. Edelleen on ehdottoman tärkeää, että tätä tarkoitusta varten seulottavat sairaudet ovat ns. "raskaan sarjan" psyykkisiä sairauksia:

- psykoosit, kuten skitsofrenia
- vaikeat luonnehäiriöt
- vaikea masennus (liittyy itsetuhoisuuden vaara)
- kaksisuuntainen mielialahäiriö eli maanis-depressiivinen sairaus (mieliala vaihtelee voimakkaasti, mikä aiheuttaa ennalta-arvaamattomuutta)
- vaikea ahdistuneisuus (itsetuhoisuuden vaara)
- dementia (kyky käsitellä aseita heikkenee, ilmenee vainoharhaisuutta)
- päihderiippuvuus

KELA:n lääkitystietojen käyttö aselupaharkintaan on huono idea, sillä esim. masennuksen hoitoon käytettyjä trisyklisiä masennuslääkkeitä käytetään mm. vyöruusun aiheuttaman hermokivun, hermovammojen aiheuttaman kivun, ja syöpäkivun hoitoon sekä unilääkkeinä. Samoin raskauttavalla näyttäviä psykoosilääkkeitä voidaan käyttää unilääkkeinä ja vaikkapa krooniseksi muuttuneen hikan hoitoon. Moni esim. lihaskipujen, yskän ja ripulin hoitoon tarkoitettu lääke on "kolmiolääke", mikä poliisia saattaa pelästyttää täysin aiheetta. Tämän vuoksi lääkärintodistuksen käyttö on ehdottomasti parempaa kuin KELA:n lääkitystiedon käyttö. Poliisiviranomaisella ei voi olla lääkäritasoista tietoa eri lääkkeiden indikaatioista.

Lääkäriliitto vastustaa varmastiikin lisätodistusten laadintaa, mutta uskomme, että oheisen kaltainen lomakejärjestely menisi lääkäreillä läpi. Jos ja kun lisärajoituksia ja -määräyksiä tulee, on kai parasta, että lausuntojen antaja on ihmisen terveyteen perehtynyt taho, ei anonymi KELA:n virkailija tai poliisivirkailija, jolla ei ole mitään lääketieteellistä koulutusta.

Itse lomakkeesta: Excel-tiedostossa on kolme sivua; lääkärin ja tutkittavan sivu, esitietolomake ja poliisiviranomaisen sivu. Lääkärin ja tutkittavan sivuja on "tositilanteessa" kaksi identtistä kappaletta. Lääkärin ja tutkittavan sivut sekä poliisiviranomaisen sivu ovat päällekkäisiä kalkkeripapereita siten, että lomakkeeseen tehdyt merkinnät jäljentyvät alla oleviin papereihin (vrt. ajokorttilomake). Tutkittavalle jää yksi lomake, lääkärille arkistoon jää samanlainen ja alin, tiedoiltaan rajoitetumpi, lomake toimitetaan poliisille. Huom! Poliisin versiossa on vain lääkärin tekemä johtopäätös, ei esim. yksityiskohtaisia diagnoositietoja. Erillinen esitietolomake toimitetaan tutkittavalle ennen lääkärin vastaanottoa ja tutkittava täyttää siihen terveys- ja lääkitystietojaan, joihin lääkäri sitten vastaanoton yhteydessä tutustuu.

Esitietolomakkeen kohdalla kysymyksestä varusmiespalvelun suorittamisesta: esim. onko varusmiespalvelu suoritettu, mikä on palvelusluokka? Kysymys saattaa kuitenkin "maaseutujermulääkäriin" tapauksessa olla syrjivä (armeijaa käymätön nainen tai siviilipalvelusmies ei vanhan lääkärin silmissä olisi "asekelpoinen"). Monella nuorella armeija on niitä siihenastisen elämän kaikkein kovimpia paineita luova paikka, mutta toistaalta onko 18-vuotiaana maitojunalla kotiin tuleminen merkki siitä, että ihminen 50-vuotiaana on jotenkin epäsopivampi aseenomistajaksi kuin muut ihmiset?

Huomatkaa, että lääkäri ei saa lähettää todistusta poliisiviranomaiselle ilman tutkittavan suostumusta. Ensisijainen lausunnon antaja olisi se lääkäri, joka tuntee potilaan parhaiten, eli terveyskeskuksen omalääkäri, työpaikkalääkäri tms. Esityksessä oleva § 45 on harvinaisen vaikeaselkoinen ja mahdollistaa lupaviranomaisen osalta virheellisen ja sekavan tulkinnan, ja on edelleen perustuslakimme vastainen koskien yhdistymisvapautta. Pykälä ei millään tavoin lisää yleistä järjestystä ja turvallisuutta (YJT).

NRA ry lähestyi eräitä ministereitä ja kansanedustajia 20.11.2007 mm. Seuraavalla ehdotuksella:

NRA ehdottaa Teidän tekemän kansanedustajakolleegojenne kanssa asiassa seuraavansisältöisen laki-/asetusmuutos aloitteen:

1. Ensimmäisen aseluvan hakijalta, joka on iältään 15-18v, haastatellaan molemmat huoltajat ja keskustellaan heidän suhteestaan aseisiin. Keskustelun tarkoituksena on selvittää, ovatko huoltajat todellisuudessa tietoisia omasta vastuustaan alaikäisen lapsensa aseharrastuksessa. Haastattelussa on syytä selvittää myös nuoren todellista kiinnostusta ampumaharrastukseen ja metsästyksen. Kun näin menetellään ja kirjataan aselupaam myös täysi-ikäisten huoltajien nimet, eivät liian nuoret henkilöt voi itse vanhempien tietämättä hallussapitää aseitaan luvattomilla tavoilla. Lupaa myönnettäessä tarvitaan täten aina täysi-ikäisen henkilön vastuulliseksi merkitseminen aseiden hallussapitämiseen.

2. Ensimmäisen luvan hakijalta, joka on 18v täyttänyt ja joka ei asu omassa taloudessaan, haastatellaan myös muut aikuiset samassa taloudessa asuvat (esim. soluasumisessa perheeseen kuulumattomat pääsevät asesäilytyskaappiin/aseisiin käsiksi, milloin luvanhaltijan on ilmoitettava muu hyväksyttävä säilytystila ja -osoite).

3. Täysi-ikäiseltä, joka ei ole aiemmin hakenut lupia ja jolla ei ole rikosrekisteriä, voidaan vaatia mielenterveystodistus. Metsästysase voidaan myöntää vain jos henkilöllä on metsästyskortti, jonka saaminen edellyttää metsästäjäntutkinnon suorittamista.

4. Ehdotetaan, että poistetaan tietosuoja ja lääkärin vaitiolovelvollisuus niissä tilanteissa, missä lupaviranomaisen on saatava tiedot henkilön mielenterveysasioista ja mahdollisista lääkineistä tai huumeista, mitä potilas varmuudella käyttää. Vastaavaa käytäntöä toteutetaan jo esim. ajokorttiasioissa.

5. Otetaan lähtökohdaksi aselupapolitiikassa se, kenelle henkilölle ei missään tapauksessa voida myöntää ensimmäistäkään ampuma-aselupaa. Nykyisin toteutetaan valitettavasti sellaista käytäntöä, missä määritellään erilaisten asetyyppien hyväksyttävyyttä eri henkilöille. Lisäksi aselupiin laitetaan nykyisin erilaisia ampuma- ja aikalajoituksia, mitkä eivät todellisuudessa lisää turvallisuutta millään tavalla. Jokelan

tapaus osoitti sen, että mieleltään väärän tyyppinen henkilö kykeni lyhyessä ajassa toteuttamaan rikolliset aikeensa myös .22 LR-aseella (pienoispistoolilla, minkä tyyppinen ase käytännössä voidaan antaa ensimmäisen lupansa hakijalle). Henkilön soveltuvuuden arvioinnissa aselupahakemusta käsiteltäessä epäonnistuttiin tällöin täydellisesti.

NRA ry on asiantuntijoineen edelleen käytettävissä ampuma-aselain uudistamiseen liittyvässä lainvalmistelussa.

LIITE 5 jatkoksi on NRA ry:n laatimat lääkärintodistuskaavakkeet.